

ΜΝΗΜΕΙΩΔΕΙΣ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΕΣ

στα ελληνικά μνημεία unesco

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΟΛΥΜΠΙΑΣ

► συντελεστές έργου

ΓΕΝΙΚΟΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ

Αναστασία Λαζαρίδου, Δρ Αρχαιολόγος, Επίτιμη Προϊσταμένη Διεύθυνσης Αρχαιολογικών Μουσείων, Εκθέσεων & Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων
Νικολέττα Σαραγά, Αρχαιολόγος, Διεύθυνση Αρχαιολογικών Μουσείων, Εκθέσεων & Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων

ΣΥΛΛΗΨΗ–ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Ανδρομάχη Κατσελάκη, Δρ Αρχαιολόγος, Προϊσταμένη Τμήματος Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων & Επικοινωνίας ΔΑΜΕΕΠ

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΡΑΞΗΣ

Νικήτας Γεωργιόπουλος, Αρχαιολόγος, ΤΕΠΕ, ΔΑΜΕΕΠ

ΟΡΓΑΝΩΣΗ–ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Αθηνά Παπαδάκη, Αρχαιολόγος MSc Διοίκηση Πολιτισμικών Μονάδων, ΤΕΠΕ, ΔΑΜΕΕΠ

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ–ΓΡΑΦΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Σπήλιος Πίστας, Γραφίστας, ΤΕΠΕ, ΔΑΜΕΕΠ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ/ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ

Ελευθερία Βλάχου, Αρχαιολόγος–Μουσειολόγος
Αθηνά Παπαδάκη

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΝΤΥΠΩΝ

ΓΡΑΦΙΣΤΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΝΤΥΠΩΝ

Ειρήνη-Μαργαρίτα Καλομοίρη, Γραφίστρια-Μουσειολόγος
Βασίλης Δημόπουλος, Γραφίστας, ΤΕΠΕ, ΔΑΜΕΕΠ
Ειρήνη Χαραλαμπίδη, Γραφίστρια, ΤΕΠΕ, ΔΑΜΕΕΠ

ΕΡΕΥΝΑ–ΣΥΓΓΡΑΦΗ ΚΕΙΜΕΝΩΝ ΕΝΤΥΠΩΝ

Ιωάννης Βαξεβάνης, Αρχαιολόγος Βυζαντινών & Μεταβυζαντινών Αρχαιοτήτων
Ελευθερία Βλάχου
Ιωάννης Εβρενόπουλος, Δρ Αρχαιολόγος Προϊστορικών & Κλασικών Αρχαιοτήτων
Αθηνά Παπαδάκη

ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΝΤΥΠΩΝ

Ιωάννης Βαξεβάνης
Αθηνά Παπαδάκη

ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΣΗ

Εφορεία Αρχαιοτήτων Ηλείας

ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ

Translix USCS IKE

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ

Radiant Technologies: Ανδρέας Σαντρουζάνος, Σπήλιος Πίστας

► ευχαριστίες

Ερωφίλη-Ιρίς Κόλλια, Αρχαιολόγος, Προϊσταμένη ΕΦΑ Ηλείας
Κωνσταντίνος Αντωνόπουλος, Αρχαιολόγος, ΕΦΑ Ηλείας

ISBN XXX-XXX-XXX-X

Υπουργείο Πολιτισμού

Γενική Διεύθυνση Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς

Διεύθυνση Αρχαιολογικών Μουσείων,
Εκθέσεων και Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων
Τμήμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων και Επικοινωνίας

Απαγορεύεται η οποιαδήποτε μερική ή ολική ανατύπωση χωρίς την άδεια του εκδότη

ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ

Το ελληνικό Υπουργείο Πολιτισμού διατηρεί τα πνευματικά δικαιώματα επί των απεικονιζόμενων αρχαίων και επί των φωτογραφιών και ο Οργανισμός Διαχείρισης & Ανάπτυξης Πολιτιστικών Πόρων εισπράττει τα τέλη δημοσίευσης αυτών (©ΥΠΠΟ-ΟΔΑΠ).

Χρησιμοποιούνται επίσης εικόνες με copyright
©UNESCO, ©Wikimediacommons,
© OUR PLACE The World Heritage Collection

Διαφορετική προέλευση εικόνων αναφέρεται στην ενότητα Προέλευση εικόνων.

Copyright © 2023 Υπουργείο Πολιτισμού

Η δράση «Ελλάδα και UNESCO: Παραγωγή παιδαγωγικών εργαλείων για την ανάδειξη χώρων και μνημείων παγκόσμιας κληρονομιάς στην ελληνική επικράτεια», υλοποιήθηκε στο πλαίσιο του Ε.Π. «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση», ΕΣΠΑ 2014-2020.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ανάπτυξη - εργασία - αλληλεγγύη

ΜΝΗΜΕΙΩΔΕΙΣ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΕΣ

στα ελληνικά μνημεία unesco

Αρχαιολογικός Χώρος Ολυμπίας

ΜΝΗΜΕΙΟ
UNESCO
9

Δέκα Βήματα μέχρι...

1

Ο Αθηναίος στρατηγός Μιλτιάδης αφιέρωσε εδώ το κράνος του μετά τη νίκη στη μάχη του Μαραθώνα το 490 π.Χ.

2

Ο ήρωας Πέλοπας αγωνίστηκε εδώ με φτερωτό άρμα ενάντια στον Οινόμαο, βασιλιά της Πίσας. Τον νίκησε με τέχνασμα και πήρε έπαθλο την κόρη του Ιπποδάμεια για γυναίκα του και το βασίλειο του.

...την αρχαία Ολυμπία!

3

Στον τάφο του Πέλοπα έκανε θυσία ο Ηρακλής, μετά από τον έκτο άθλο, του καθαρισμού της κόπρου του Αυγεία.

Σύμφωνα με τον Πausanias, ο Ηρακλής ήταν απόγονος του Πέλοπα.

5

Εδώ διοργανώνονταν τα Ηραία.

Ανύπανδρες γυναίκες αγωνίζονταν προς τιμήν της Ήρας κάθε τέσσερα χρόνια. Οι νικήτριες ανέθεταν αφιερώματα στους κίονες του ναού της Ήρας. Ιδρύτρια θεωρείται η Ιπποδόμεια.

7

Δύο διαφορετικοί «Ηρακλήδες» αναφέρονται σε σχέση με τον τόπο.

Κατά μία εκδοχή τους αγώνες ίδρυσε ο γνωστός πανελλήνιος ήρωας Ηρακλής, κατά μία άλλη ο μεγαλύτερος από τους Κουρήτες², ο Ιδαίος Ηρακλής, που οργάνωσε αγώνες δρόμου με τα αδελφία του, με έπαθλο στεφάνι αγριελιάς.

9

Μέσα στον ναό του Δία βρισκόταν το χρυσελεφάντινο άγαλμα του θεού.

4

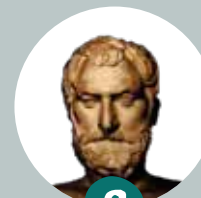
Απέναντι από τον μεγαλύτερο ναό είχε στήσει το Εργαστήριό του ο Φειδίας.

Εδώ ο σπουδαίος Αθηναίος γλύπτης φιλοτέχνησε το χρυσελεφάντινο άγαλμα του Δία, ένα από τα επτά θαύματα του αρχαίου κόσμου.

6

Οι αγώνες εδώ ήταν τόσο σημαντικοί στα αρχαία χρόνια, που χρησιμοποιούνταν ως σημείο αναφοράς στα ημερολόγια¹.

8

Εδώ πέθανε σε ηλικία 78 ετών ο Θαλής ο Μιλήσιος, ένας από τους επτά σοφούς της αρχαιότητας, καθώς έπαθε ηλίαση ενώ παρακολουθούσε αγώνες³.

10

Τελούνταν κάθε τέσσερα χρόνια οι πιο σημαντικοί πανελλήνιοι αγώνες προς τιμήν του Δία.

Η Αρχαία Ολυμπία...

Τήνελλα
καλλίνικε⁴!

ΤΙ;

- Το πιο σημαντικό πανελλήνιο ιερό του Δία και η κοιτίδα των Ολυμπιακών Αγώνων.

ΠΟΥ;

- ΠΕ Ηλείας, Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (Πελοπόννησος)

ΠΟΤΕ;

- 10ος αι. π.Χ.: η Ολυμπία καθιερώνεται ως τόπος λατρείας και ιερό του Δία
- 7ος αι. π.Χ. – τέλος 4ου αι. π.Χ.: Ακμή του πανελλήνιου ιερού και των αγώνων.

τι λένε οι αριθμοί:

45.000
ΘΕΑΤΕΣ
Χωρητικότητα του Σταδίου

212,54 μ.
ΜΗΚΟΣ
Στίβου

70+
ΒΩΜΟΙ

16
ΖΑΝΕΣ
έξω από το στάδιο⁵

...στον κατάλογο της Unesco!

Η Αρχαία Ολυμπία εντάχθηκε στον Κατάλογο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO με βάση τα παρακάτω κριτήρια:

κριτήριο i

Στην Άλτι συγκεντρώνονταν πολλά αριστουργήματα της αρχαίας γλυπτικής, όπως το χρυσελεφάντινο άγαλμα του Δία, ένα από τα 7 θαύματα του αρχαίου κόσμου.

κριτήριο ii

Τα μνημεία της άσκησαν αξιοσημείωτη επιρροή.

κριτήριο iii

Αποτελεί ξεχωριστή μαρτυρία για τους αρχαίους πολιτισμούς της Πελοποννήσου.

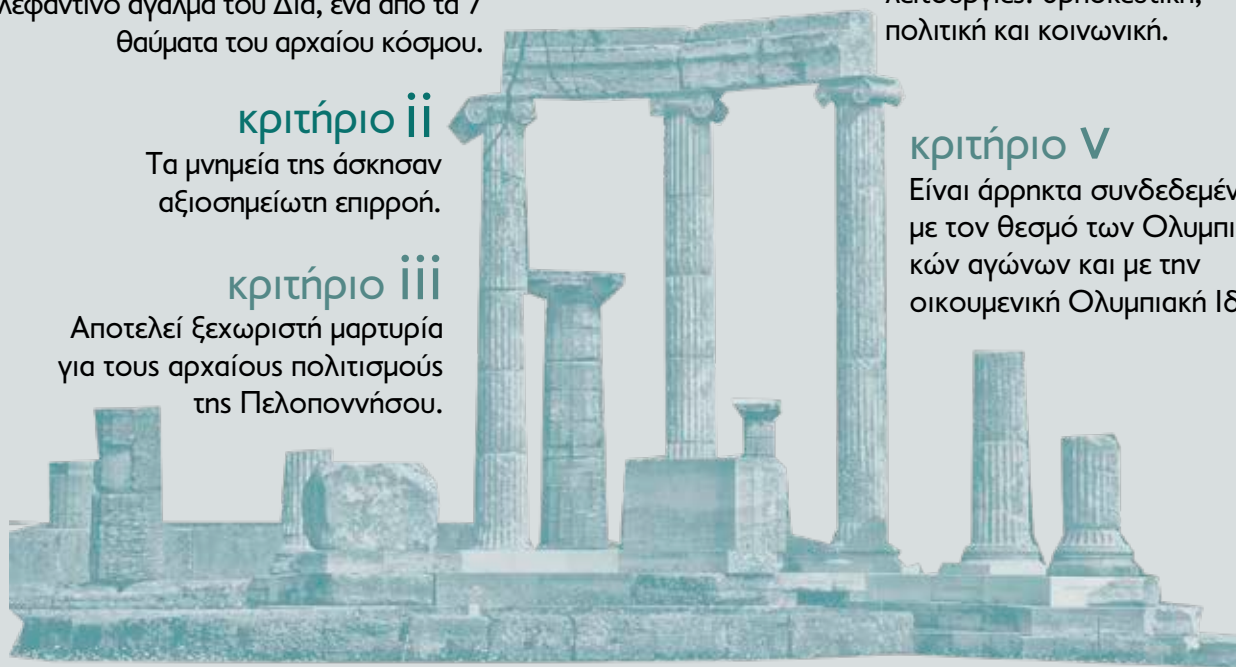
ΚΛΑΣΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ
ΕΤΟΣ ΕΝΤΑΞΗΣ: 1989

κριτήριο iv

Είναι εξαιρετικό δείγμα πανελλήνιου ιερού με πολλαπλές λειτουργίες: θρησκευτική, πολιτική και κοινωνική.

κριτήριο v

Είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τον θεσμό των Ολυμπιακών αγώνων και με την οικουμενική Ολυμπιακή Ιδέα.

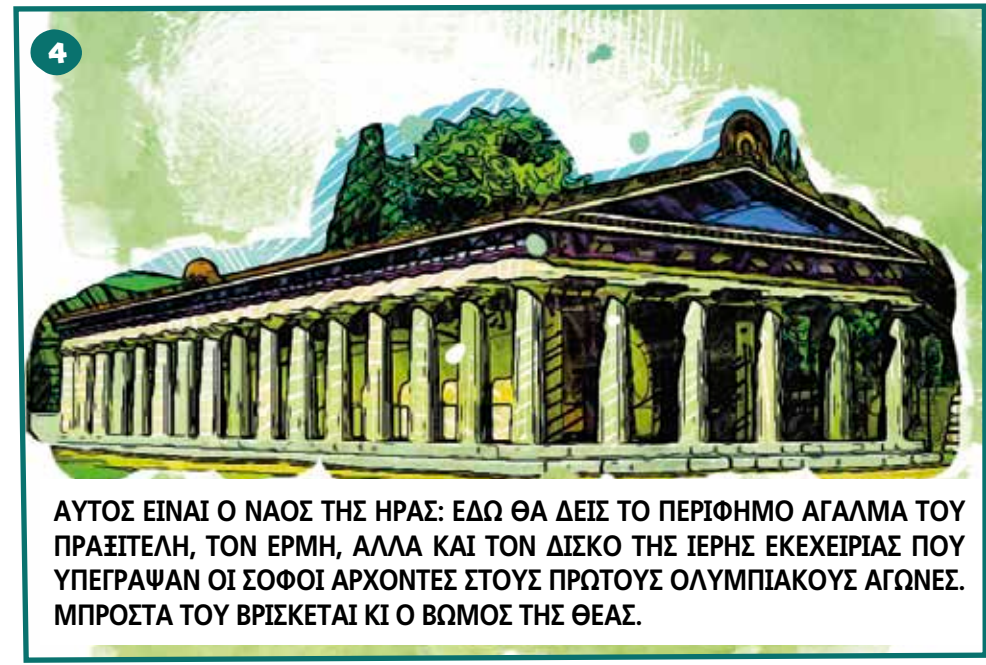

13μ.
ΥΨΟΣ

χρυσελεφάντινου
αγάλματος του Δία

1. Γενική άποψη της αρχαίας Ολυμπίας από ψηλά.

Περιδιαβαίνοντας στην Ολυμπία...

...Με τον Φρικία τον Θεσσαλό

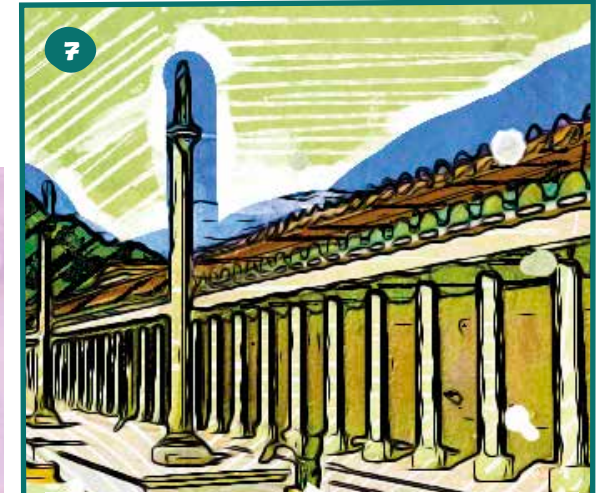

5
ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΒΛΕΠΕΙΣ ΤΟΝ ΝΑΟ ΤΟΥ ΔΙΑ, ΤΟΝ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟ ΤΗΣ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΗΛΕΙΟΥ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΑ ΛΙΒΩΝΑ... ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΗΚΕ ΜΕΤΑ ΤΟΥΣ ΠΕΡΣΙΚΟΥΣ ΠΟΛΕΜΟΥΣ.

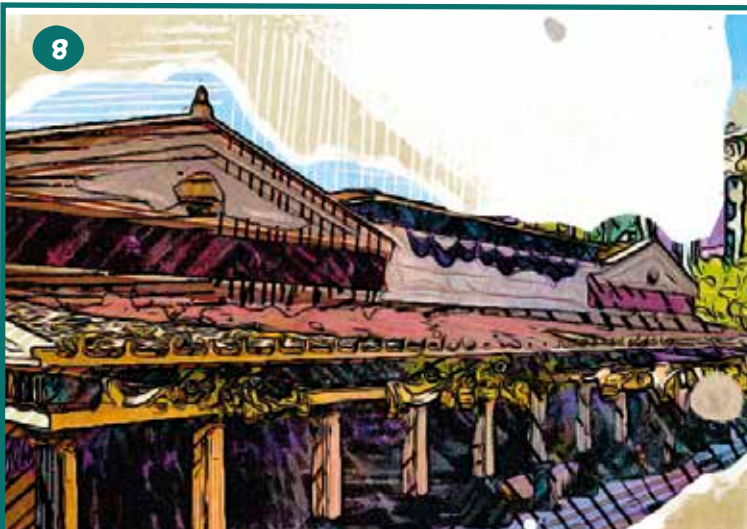
ΜΕΣΑ ΕΙΝΑΙ ΤΟΠΟΘΕΤΗΜΕΝΟ ΕΝΑ ΑΠΟ ΤΑ ΕΠΤΑ ΘΑΥΜΑΤΑ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ: ΤΟ ΧΡΥΣΕΛΕΦΑΝΤΙΝΟ ΑΓΑΛΜΑ ΤΟΥ ΔΙΑ, ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΔΙΑΣΗΜΟΥ ΦΕΙΔΙΑ!

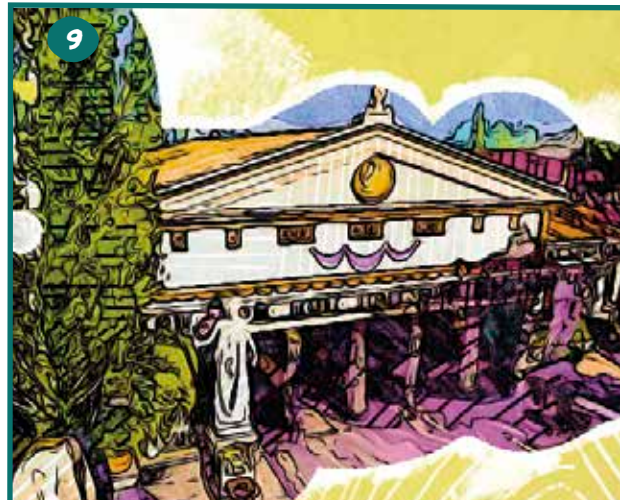
6

7
ΣΤΗΝ ΑΚΡΗ ΤΗΣ ΑΛΤΕΩΣ ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ Η ΣΤΟΑ ΤΗΣ ΗΧΟΥΣ: ΠΑΜΕ ΝΑ ΘΑΥΜΑΣΟΥΜΕ ΤΑ ΕΡΓΑ ΜΕΓΑΛΩΝ ΖΩΓΡΑΦΩΝ!

8
ΑΣ ΚΑΝΟΥΜΕ ΜΙΑ ΣΤΑΣΗ ΣΤΟ ΒΟΥΛΕΥΤΗΡΙΟ ΓΙΑ ΝΑ ΓΡΑΦΤΟΥΜΕ ΣΤΟΥΣ ΑΓΩΝΕΣ. ΕΔΩ ΘΑ ΔΩΣΟΥΜΕ ΤΟΝ ΙΕΡΟ ΟΡΚΟ ΟΤΙ ΘΑ ΑΓΩΝΙΣΤΟΥΜΕ ΤΙΜΙΑ.

9
ΣΤΟ ΛΕΩΝΙΔΑΙΟ ΦΙΛΟΞΕΝΟΥΝΤΑΙ ΟΙ ΕΠΙΣΗΜΟΙ. ΕΜΕΙΣ ΘΑ ΜΕΙΝΟΥΜΕ ΣΕ ΣΚΗΝΕΣ ΔΙΠΛΑ ΣΤΙΣ ΟΧΘΕΣ ΤΩΝ ΔΥΟ ΠΟΤΑΜΩΝ ΤΗΣ ΟΛΥΜΠΙΑΣ, ΤΟΥ ΚΛΑΔΕΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΛΦΕΙΟΥ.

10
ΛΕΩ ΝΑ ΤΕΛΕΙΩΣΟΥΜΕ ΤΗ ΒΟΛΤΑ ΜΑΣ ΣΤΟ ΣΤΑΔΙΟ, ΓΙΑ ΝΑ ΕΞΟΙΚΕΙΩΘΟΥΜΕ ΛΙΓΟ ΜΕ ΤΟΝ ΧΩΡΟ. ΦΑΝΤΑΖΕΣΑΙ ΤΗΝ ΩΡΑ ΠΟΥ ΘΑ ΜΑΣ ΕΠΕΥΦΗΜΟΥΝ ΟΙ 45.000 ΘΕΑΤΕΣ; ΑΣ ΝΙΚΗΣΕΙ Ο ΚΑΛΥΤΕΡΟΣ!

Το περιβάλλον...

«Κάλλιστον τῶν τόπων πρὸς τηλικαύτην
πανήγυριν προκρίνας τὸ παρὰ τὸν Ἀλφειὸν
ποταμὸν πεδῖον»

(Διόδωρος Σικελιώτης⁹ Ιστορική βιβλιοθήκη, Δ, 14).

Σε ένα απaráμιλλης φυσικῆς ομορφιάς φυσικό τοπίο, στους νοτιοδυτικούς πρόποδες του κατάφυτου Κρονίου λόφου, εκεί που συμβάλλουν οι ποταμοί Αλφειός και Κλαδέος, διαμορφώνεται κατά τον 10ο - 9ο αι. π.Χ. η Ἄλτις, δηλαδή το Ιερό Ἄλσος, για να φιλοξενήσει τη λατρεία του θεού Δία.

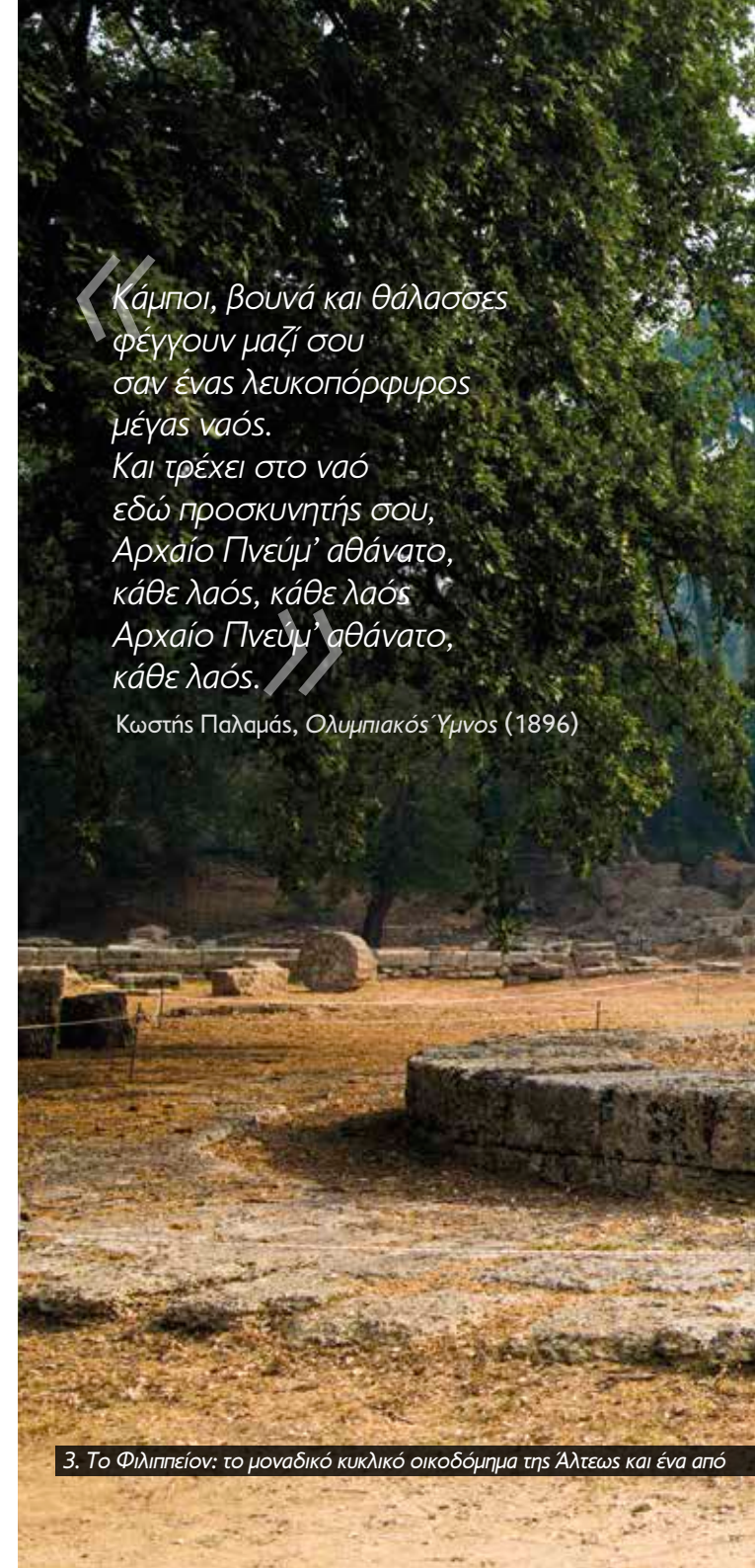

2. Η πεδιάδα στην Αρχαία Ολυμπία

«Κάμποι, βουνά και θάλασσες
φέγγουν μαζί σου
σαν ένας λευκοπόρφυρος
μέγας ναός.

Και τρέχει στο ναό
εδώ προσκυνητής σου,
Αρχαίο Πνεύμ' αθάνατο,
κάθε λαός, κάθε λαός
Αρχαίο Πνεύμ' αθάνατο,
κάθε λαός.»

Κωστής Παλαμάς, Ολυμπιακός Ὕμνος (1896)

3. Το Φιλιπείον: το μοναδικό κυκλικό οικοδόμημα της Ἄλτεως και ένα από

...και το τοπίο

- Η Άλτις, κατάφυτη με αγριελιές, πεύκα, πλατάνια, λεύκες και δρυς, καταλαμβάνει τον πυρήνα του Ιερού, με τους ναούς, τους θησαυρούς και τα σημαντικότερα κτήρια του χώρου. Στα τέλη του 4ου αι π.Χ., διαχωρίστηκε από τη γύρω περιοχή με περίβολο, που διευρύνθηκε στη ρωμαϊκή περίοδο.
- Εκτός του περιβόλου, διαμορφώθηκαν αθλητικές εγκαταστάσεις, υποδομές φιλοξενίας / στέγασψς, λουτρά και χώροι υγιεινής, διοικητικά κτίσματα και κατασκευές κοινής ωφέλειας.
- Παράλληλα, η γεωγραφική θέση του ιερού ενίσχυσε τον ρόλο της Ολυμπίας ως σημείου αναφοράς κι επικοινωνίας με τον Ελληνισμό της Δύσης.

Πράσινες λεπτομέρειες

Στεφάνια πλεγμένα από άγρια φυτά ήταν το έπαθλο στους αρχαίους αγώνες: δάφνη στα Πύθια, άγριο σέλινο στα Νέμεα, πεύκο και σέλινο στα Ίσθμια και ο γνωστός **κότινος**, από κλαδί αγριελιάς, στους Ολυμπιακούς αγώνες και στα Ηράια.

τα ωραιότερα δείγματα της αρχαίας ελληνικής αρχιτεκτονικής του 4ου αι. π.Χ.

Η Αρχαία Ολυμπία στον χρόνο

5ος αι. π.Χ. - τέλος 4ου αι. π.Χ.

Πανελλήνιο λατρευτικό κέντρο. Ναός Δία (470-456 π.Χ.), εργαστήριο Φειδία, πρώτες λουτρικές εγκαταστάσεις ανατολικά του Κλαδέου, Θεσκολέων, Ηρώων, Ιππόδρομος. Το Στάδιο λαμβάνει πλέον την τελική του μορφή.

7ος αι. π.Χ. - αρχές 5ου αι. π.Χ.

Μεγάλη ανάπτυξη του ιερού. Πρώτα μνημειακά κτήρια: ναός Ἡρας, Πρυτανείο, Βουλευτήριο, θησαυροί και το πρώτο στάδιο.

776 π.Χ.

Πρώτη Ολυμπιάδα

10ος - 9ος αι. π.Χ

Καθιέρωση της λατρείας του Δία.

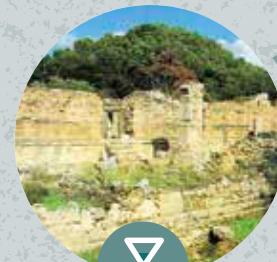
4ος αι. π.Χ.

Μητρώο, Στοά Ηχούς, νότια Στοά, Φιλιππείο, Λεωνιδαίο πρώτοι Ζάνες⁹.

Τέλος 4ου αι. π.Χ. - 2ος αι. π.Χ.

Γυμνάσιο, Παλαίστρα, Κρυπτή Στοά, μνημείο Πτολεμαίων.

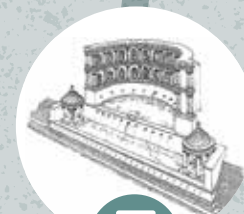
Μέσα 5ου αι. μ.Χ.

Μικρός χριστιανικός οικισμός στα ερειπωμένα κτίσματα. Μετατροπή του εργαστηρίου του Φειδία σε εκκλησία που είναι σήμερα γνωστή ως παλαιοχριστιανική βασιλική.

393 μ.Χ.

Διάταγμα του αυτοκράτορα του Βυζαντίου Θεοδοσίου Α΄ για την απαγόρευση της ειδωλολατρίας οδηγεί στην κατάργηση των Ολυμπιακών Αγώνων.

1ος αι. π.Χ. - αρχές 4ου αι. μ.Χ.

Θέρμες, πολυτελείς κατοικίες, υδραγωγείο (Νυμφαίο). Μετασκευές στα υπάρχοντα κτήρια εντός και πέριξ της Άλτews.

522 και 551 μ.Χ.

Οριστική καταστροφή και εγκατάλειψη του ιερού μετά από δύο μεγάλους σεισμούς.

1766

Ανακάλυψη της θέσης του αρχαίου ιερού.

1874

Ελληνογερμανική συμφωνία για τις ανασκαφές.

1875

Έναρξη συστηματικής έρευνας του ιερού από το Γερμανικό Αρχαιολογικό Ινστιτούτο.

1896

Πρώτοι σύγχρονοι Ολυμπιακοί Αγώνες στην Αθήνα.

1888

Έναρξη λειτουργίας του Αρχαιολογικού Μουσείου Ολυμπίας.

1936

Πρώτη αφή της Ολυμπιακής φλόγας στην Ολυμπία.

1966-1975

Ανέγερση του νέου Αρχαιολογικού Μουσείου.

1989

Ένταξη της Ολυμπίας στον Κατάλογο των Μνημείων Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς.

2004

Ολυμπιακοί Αγώνες Αθήνας. Το αγώνισμα της σφαιροβολίας διεξάγεται στο στάδιο της Αρχαίας Ολυμπίας.

Μορφές μέσα στους αιώνες

Στο ιερό της Ολυμπίας συνέρρεαν αθλητές, έμποροι, καλλιτέχνες, φιλόσοφοι και χιλιάδες απλοί πιστοί και προσκυνητές.

Οι αθλητικές και διπλωματικές αντιπροσωπεΐες πόλεων και κρατών ήταν συχνές, ειδικά κατά την ελληνιστική και ρωμαϊκή περίοδο, όπου οι αγώνες αποκτούν πλέον οικουμενικό χαρακτήρα

ΟΛΥΜΠΙΑΚΕΣ ΠΡΩΤΙΕΣ!

Ο Κόροιβος
από την **Ηλεία**

νικητής στο στάδιον¹⁰

το 776 π.Χ., είναι

ο πρώτος καταγεγραμμένος Ολυμπιονίκης.

.....

Ο Δρομεύς
από τη **Μαντινεία**

αθλητής στο παγκράτιο,

είναι ο πρώτος

που στέφθηκε νικητής

«ακονιτί»¹¹ το 480 π.Χ.

Ο Αρχέλαος Α'
είναι ο πρώτος
Βασιλιάς

της Μακεδονίας που νίκησε
σε Ολυμπιακούς Αγώνες
(στο τέθριππο το 408 π.Χ.).

.....

ο Φίλιππος Β'

στέφθηκε ολυμπιονίκης
τρεις φορές (356, 352
και 348 π.Χ.)

ΕΞΑΙΡΕΣΕΙΣ...

Στους αγώνες συμμετείχαν οι ελεύθεροι Έλληνες πολίτες. Οι γυναίκες περιορίζονταν να συμμετέχουν στους ιππικούς αγώνες μόνον ως ιδιοκτήτριες των ίππων και των αρμάτων και νικητής ανακηρύσσονταν ο ιδιοκτήτης των αλόγων.

Η παρακολούθηση ήταν ελεύθερη για όλους, εκτός από τις παντρεμένες γυναίκες.

Η Κυνίσκα
κόρη του βασιλιά της Σπάρτης
Αρχιδάμου

είναι η πρώτη γυναίκα Ολυμπιονίκης: τα άρματά της κέρδισαν σε δύο Ολυμπιάδες (396 και 392 π.Χ.).

.....

Η Καλλιπάτειρα

είναι η μόνη γυναίκα που παρακολούθησε τους αγώνες χωρίς να τιμωρηθεί.

«Ἀρχόντισσα Ροδίτισσα, πῶς μπήκες;
Γυναῖκες διώχνει μιὰ συνήθεια ἀρχαία Ἐδῶθε.»
«Ἔχω ἓνα ἀνίψι, τὸν Εὐκλέα,
Τρία ἀδέρφια, γιό, πατέρα, Ὀλυμπιονίκες
Νὰ μὲ ἀφήσετε πρέπει, Ἑλλανοδίκες,
Καὶ ἐγὼ νὰ καμαρώσω μὲς τὰ ὠραῖα Κορμιά,
[...]

Μὲ τὲς ἄλλες γυναῖκες δὲν εἶμ' ὅμοια·
Στὸν αἰῶνα τὸ σόϊ μου θὰ φαντάζει

Λορέντζος Μαβίλης, *Καλλιπάτειρα*

Η Ολυμπία αποτελούσε πόλο έλξης!

Αρχιτέκτονες, γλύπτες, ζωγράφοι, ποιητές, αλλά και φιλόσοφοι, έβρισκαν εδώ μεγάλο κοινό για την διάδοση των ιδεών τους.

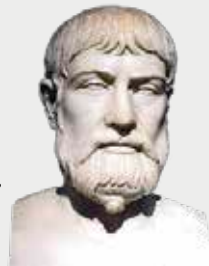

4. Η δωρική κιονοστοιχία της Παλαίστρας

ΑΓΩΝΕΣ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ

Ο Φειδίας
από τους σημαντικότερους
γλύπτες του 5ου αι. π.Χ.
φιλοτέχνησε το τεράστιο
χρυσελεφάντινο άγαλμα του Δία.

Ο Πίνδαρος
σπουδαίος λυρικός ποιητής
του 5ου αι. π.Χ.
έγραψε τους Ολυμπιονίκους, επινίκιες
ωδές για τους νικητές των Ολυμπια-
κών Αγώνων¹³.

ΑΡΗΗΤΙΚΑ ΡΕΚΟΡ!

**Ο Ρωμαίος
αυτοκράτορας
Νέρων**
έλαβε μέρος στους Ολυμπιακούς
αγώνες το 67 π.Χ. ως αρματοδό-
μος. Έπεσε από το άρμα του, που
το έσερναν δέκα άλογα, και παρα-
λίγο να σκοτωθεί. Παρόλα αυτά,
ανακηρύχθηκε νικητής.

Ο Βυζαντινός αυτοκράτορας, Θεοδόσιος Α'

το 393 μ.Χ. εξέδωσε διάταγμα
κατά της ειδωλολατρείας.
Ολυμπιακοί αγώνες πραγματοποιή-
θηκαν τελευταία φορά το 425 μ.Χ.
παρά τις τεράστιες δυσκολίες.
Με νέο διάταγμα του Θεοδοσίου
Β' το 426 μ.Χ. η Άλτις γκρεμίστηκε.

ΕΝΘΟΥΣΙΑΣΜΟΙ ΦΙΛΕΛΛΗΝΕΣ

**Ο μεγάλος
αρχαιολόγος
και ιστορικός
Ερνέστος Κούρτιος**
ήταν ο συντονιστής των πρώ-
των γερμανικών ανασκαφών
του 1875: ήταν ένθερμος
οπαδός της παραμονής των
αρχαιολογικών θησαυρών
στον τόπο ανακάλυψής τους.

Ο Γάλλος Πιέρ ντε Φρεντύ Βαρόνος ντε Κουμπερτέν

είναι ο ιδρυτής και πρόεδρος
της Διεθνούς Ολυμπιακής
Επιτροπής και πατέρας των
σύγχρονων Ολυμπιακών
Αγώνων.

ΑΔΕΚΑΣΤΟΙ ΚΡΙΤΕΣ

Οι Ελλανοδίκες¹²

ήταν οι κριτές των αγώνων και προέρχονταν
αρχικά από την Ήλιδα και την Πίσσα.

Οι «αλύται»

επιτηρούσαν τον αγωνιστικό χώρο
και επέβαλλαν την τάξη. Στο μόνιμο
προσωπικό του ιερού περιλαμβάνονταν
οι σπονδοφόροι, οι μάντεις, οι εξηγητές,
οι αυλητές και ο ξυλεύας, ο προμηθευτής
των ξύλων που χρησιμοποιούσαν
στις θυσίες.

Ένα μνημείο γεννιέται

ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΛΥΜΠΙΑ ΣΤΟΝ ΑΝΤΙΛΑΛΟ

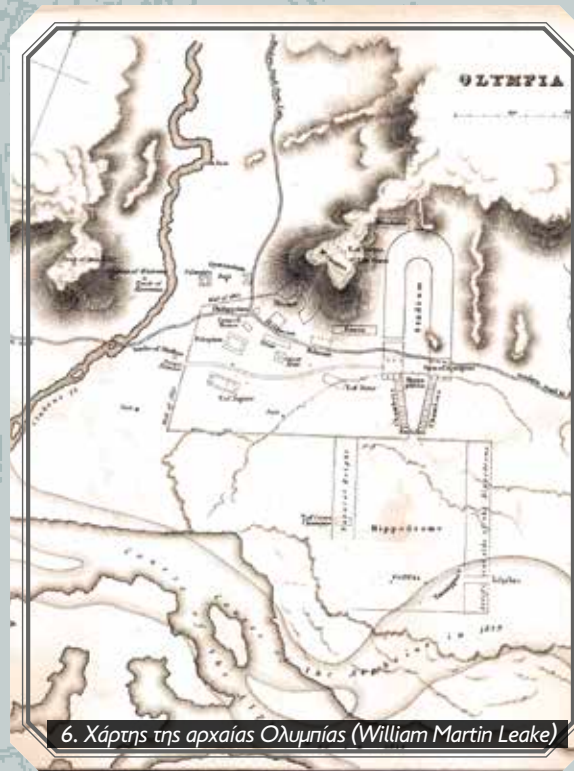
Ύστερα από την εγκατάλειψη και καταστροφή του ιερού από τους σεισμούς, ο χώρος καλύφθηκε από τις πλημμύρες των ποταμών Αλφειού και Κλαδέου και από τις κατολισθήσεις του Κρονίου λόφου.

5. Αποψη της πεδιάδας της Αρχαίας Ολυμπίας, που κατά τον 19ο αιώνα ονομαζόταν Αντίλαλος.

Τα ερείπια καλύφθηκαν από επίχωση 5-7 μέτρων. Η περιοχή ονομάστηκε Αντίλαλος. Η ακριβής θέση της Ολυμπίας λησμονήθηκε με το πέρασμα του χρόνου.

ΑΓΓΛΟΙ, ΓΑΛΛΟΙ, ΓΕΡΜΑΝΟΙ

6. Χάρτης της αρχαίας Ολυμπίας (William Martin Leake)

Η εκ νέου ανακάλυψη της Ολυμπίας οφείλεται στον Άγγλο Richard Chandler το 1766.

Από την περιοχή πέρασαν επίσης οι περιηγητές Louis François Sébastien Fauvel, François Pouqueville, William Gell, Charles Robert Cockerell και William Martin Leake.

Μέλη της Γαλλικής Επιστημονικής Αποστολής του Μοριά οργάνωσαν την πρώτη ανασκαφή, το 1829. Η αποστολή κράτησε έξι εβδομάδες και αποκάλυψε τμήματα από τον ναό του Διός.

7. Χάρτης του Ναού του Ολυμπίου Διός

Η Ελληνογερμανική συνθήκη του 1874 για τις ανασκαφές εξασφάλιζε στους Γερμανούς το δικαίωμα να πάρουν, εκτός από αντίγραφα, όσα ανασκαφικά ευρήματα ήταν διπλά ή πολλαπλά.

Η ΑΡΧΑΙΑ ΟΛΥΜΠΙΑ ΣΤΗ ΝΕΑ ΕΠΟΧΗ

Ο ΧΩΡΟΣ ΑΝΑΣΚΑΠΤΕΤΑΙ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΝΕΤΑΙ

Η συστηματική έρευνα του ιερού άρχισε το 1875 από το Γερμανικό Αρχαιολογικό Ινστιτούτο.

Η αυτοκρατορική Γερμανία δαπάνησε για το έργο 800.000-900.000 χρυσά φράγκα. Οι ανασκαφές και οι μελέτες συνεχίζονται μέχρι σήμερα.

8. Ο χώρος των ανασκαφών στην Ολυμπία

9. Φωτογραφία από ανασκαφές του 1891.

Τον Απρίλιο 1877 ανακαλύπτεται
ο Ερμής του Πραξιτέλους μέσα στο Ηραίο.

Με δωρεά του Ανδρέα Συγγρού, κτίστηκε το πρώτο μουσείο κοντά σε ανασκαφή (1883-1886), με σκοπό να στεγάσει τα ευρήματά της.

Ήταν το μοναδικό του είδους του σε ολόκληρο τον μεσογειακό χώρο.

10. Αίθουσα του παλαιού μουσείου, 1935.

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες αναβιώνουν το 1896, αλλά χωρίς συμμετοχή της αρχαίας Ολυμπίας. Η αφή της φλόγας η οποία σήμερα τελείται στον βωμό της Ήρας, γίνεται για πρώτη φορά στους Ολυμπιακούς Αγώνες του Βερολίνου, το 1936.

Το Μουσείο Ιστορίας των Ολυμπιακών Αγώνων της Αρχαιότητας (Παλιό Μουσείο ή Σύγγρειον), ολοκληρώθηκε στα 1888. Το κτήριο του Μουσείου της Ιστορίας των ανασκαφών στην Ολυμπία (Παλιό Εφορείο) κτίστηκε στις αρχές του 20ου αι. Το Νέο Αρχαιολογικό Μουσείο Ολυμπίας σε επαφή με τον αρχαιολογικό χώρο λειτούργησε το 1972.

Η ιστορία των ανασκαφών φιλοξενείται
στο κτήριο του παλαιού Εφορείου

Στις ανασκαφές του 2017, ένα σπάνιο εύρημα ήρθε στο φως¹⁴: μια πύλη με στίχους από τη ραψωδία Ξ της Οδύσσειας, ίσως το παλαιότερο σωζόμενο ομηρικό απόσπασμα!

Ένα ξεχωριστό μνημείο...

Πανάρχαιο ιερό...

Ο περίβολος της Άλτεως, αφιερωμένος στους θεούς, περιέκλειε τους λαμπούς ναούς του Δία και της Ήρας, πανάρχαια ιερά, όπως το Πελόπιον¹⁵ και σειρά Θησαυρών προς βόρεια.

12. Σχέδια από τις μετόπες του πρόναου, στις οποίες απεικονίζονταν οι Άθλοι του Ηρακλή, 1831-1838.

Ο ναός του Δία στολίζεται με αριστουργήματα της γλυπτικής: τα αετώματα απεικονίζουν ανατολικά την αρματοδρομία μεταξύ του Οινόμαου και του Πέλοπα και δυτικά την Κενταυρομαχία, ενώ οι μετόπες τους 12 άθλους του Ηρακλή.

...με μοναδικά αριστουργήματα

Το χρυσελεφάντινο Άγαλμα του Ολυμπίου Διός (περίπου 430 π.Χ.), έργο του Φειδία, ήταν μία κολοσσιαία, καθιστή μορφή ύψους 13 μ., στο εσωτερικό του ναού του θεού. Ήταν ένα από τα επτά θαύματα του αρχαίου κόσμου¹⁶. Η φήμη του ήταν τέτοια που επισκέπτες από όλο τον κόσμο έρχονταν να το θαυμάσουν.

Ο Ερμής που κρατά τον μικρό Διόνυσο, έργο του διάσημου γλύπτη Πραξιτέλη (περ. 330 π.Χ.) αποτελεί αριστούργημα της κλασικής περιόδου

Το άγαλμα της Νίκης του Παιωνίου, της αρχαιότερης μνημειακών διαστάσεων Νίκης, έστεκε σε ψηλό βάθρο μπροστά στον ναό του Δία. Αφιερώθηκε από τους Μεσσήνιους και τους Ναυπάκτιους για τη νίκη τους εναντίον των Λακεδαιμονίων στη Σφακτηρία (421 π.Χ.)

...με διαχρονική ακτινοβολία ★1

«...ο πολυστόλιστος κι υπερμεγέθης
Zeus της Ολυμπίας που κάτω
από τα πόδια του ήταν χαραγμένο:
«Είμαι έργο του γιου του Χαρμίδα,
του Φειδία, πολίτη Αθηναίου»

Γιάννης Ρίτσος
Ο άγνωστος αντίπαλος του Φειδία (1968)

Τα μετάλλια των Ολυμπιακών
Αγώνων παριστάνουν
στη μία όψη τη Νίκη.

13. Στοκχόλμη 1912, Ολυμπιακοί Αγώνες

Στους Ολυμπιακούς Αγώνες της Στοκχόλμης (1912)
εισάγεται πρώτη φορά η επίσημη αφίσα των Αγώνων.

16. Αθήνα 1896, Ολυμπιακοί Αγώνες

Οι σύγχρονες αφίσες εμπνέονται
από τα ιδανικά των Ολυμπιακών Αγώνων
αλλά και από την ιδιαίτερη
ταυτότητα της διοργανώτριας χώρας.

14. Τσαρούχης Γιάννης, Τοπίο Ολυμπίας, 1934

15. Μαλέας Κωνσταντίνος, Τοπίο από την Ολυμπία, 1920

Ένα ξεχωριστό μνημείο...

Οι σημαντικότεροι πανελλήνιοι αγώνες

Ο «Αγών», η ευγενική άμιλλα, η καλλιέργεια του σώματος και του πνεύματος, αποτελούν συστατικά στοιχεία του αρχαιοελληνικού πολιτισμού.

Στην περιοχή της Ολυμπίας διεξάγονταν αγώνες πολύ πριν τον πρώτο καταγεγραμμένο εορτασμό του 776 π.Χ. Σταδιακά, η διοργάνωση των «Ολυμπίων»¹⁸ έγινε όλο και πιο σημαντική, αποκτώντας πανελλήνιο χαρακτήρα και φτάνοντας στο απόγειό της τον 6ο – 5ο αι. π.Χ.

17. Τα κτήρια της Άλτεως από ψηλά.

Ένα πλούσιο συγκρότημα

Εκτός από την Ιερή Άλτι, στην Ολυμπία υπήρχαν επίσης οικοδομήματα που χρησιμοποιούνται από τους ιερείς (Θεγκολεών), την διοίκηση (Βουλευτήριο), δημόσια κτήρια (Πρυτανείο), κτήρια διαμονής (Λεωνιδαίο, ρωμαϊκοί ξενώνες), οικήματα για ξεχωριστούς επισκέπτες (οικία Νέρωνα) και όλες τις αθλητικές εγκαταστάσεις για την προετοιμασία και τέλεση των Ολυμπιακών αγώνων (Στάδιο, Ιππόδρομος, Λουτρά, Παλαίστρα, Γυμνάσιο).

«Και όλο το τέμενος αντηχούσε από τα γλέντια τα τερπνά κι 'απ τα τραγούδια που πλέκανε τα εγκώμια των νικητών.

Πίνδαρος, 1^η Ολυμπιονίκος¹⁷

18. Οι φιλέλληνες ζωγράφοι του 19ου αι. εμπνεύστηκαν από τον λεγόμενο «θρίαμβο του Διαγόρα».

Αρχαίοι πολυνίκες

Ο Διαγόρας ο Ρόδιος ήταν ένας από τους διασημότερους πυγμάχους της αρχαιότητας. Άφησε την τελευταία του πνοή ενώ στον περιέφεραν στους ώμους τους οι ολυμπιονίκες γιοί του το 448 π.Χ.

Ο Λεωνίδας ο Ρόδιος κέρδισε σε τέσσερις Ολυμπιάδες (164 π.Χ.- 152 π.Χ.) και στους τρεις αγώνες δρόμου: στάδιο, δίαυλο και οπλιτοδρομία. Διατήρησε το ρεκόρ για 2168 χρόνια, μέχρι τους Ολυμπιακούς του Ρίο (2016), όταν ο Αμερικανός Michael Phelps συμπλήρωσε 13 μετάλλια σε διαδοχικές Ολυμπιάδες.

...με διαχρονική ακτινοβολία ★ 2

Αρχαίο Πνεύμα αθάνατον, αγνέ πατέρα
του ωραίου, του μεγάλου και τ' αληθινού,
κατέβα, φανέρωσου κι άστραψε εδώ πέρα
στη δόξα της δικής σου γης και τ' ουρανού

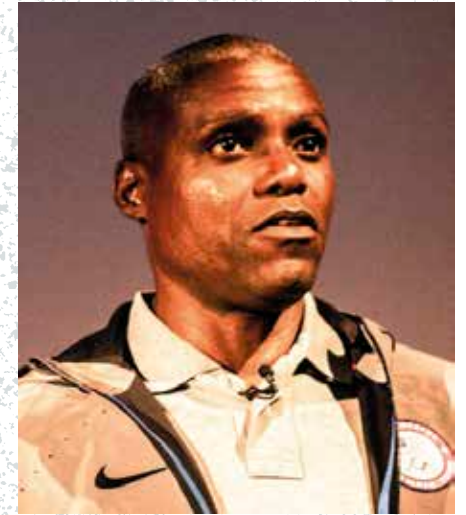
Η αρχική παρτιτούρα του 1896 βρίσκεται στην έδρα της ΔΟΕ στη Λωζάννη.

Οι Ολυμπιακοί αγώνες αποτελούν τη σημαντικότερη παγκόσμια αθλητική διοργάνωση της σύγχρονης εποχής. Η ανάληψή τους είναι τιμή για κάθε χώρα, ενώ το ολυμπιακό ρεκόρ είναι όνειρο κάθε αθλητή.

Σύγχρονοι ήρωες

Ο «νερούλης» Σπύρος Λούης πέρασε στην ιστορία ως ο πρώτος νικητής στον Μαραθώνιο των Ολυμπιακών Αγώνων της Αθήνας, το 1896.

Ο Αμερικανός Carl Lewis έχει κερδίσει 10 ολυμπιακά μετάλλια (τα 9 χρυσά) στον στίβο.

Ο Ολυμπιακός Ύμνος

Είναι ο επίσημος ύμνος των Ολυμπιακών Αγώνων της σύγχρονης εποχής. Σε στίχους του μεγάλου Κωστή Παλαμά και μουσική του Σπυρίδωνα Σαμάρα, ο ύμνος εκτελέστηκε για πρώτη φορά στις 25 Μαρτίου 1896, λίγο μετά την κήρυξη της έναρξης των πρώτων σύγχρονων Ολυμπιακών Αγώνων στο Παναθηναϊκό Στάδιο, από ορχήστρα 200 μουσικών και χορωδία 200 μελών.

Ναοί του αθλητισμού

- Τόκιο 1964 Yoyogi National Gymnasium
- Βαρκελώνη 1992 Montjuic Πύργος Επικοινωνιών
 - Αθήνα 2004 Calatrava
- Πεκίνο 2008 «Φωλιά του πουλιού»
 - Λονδίνο 2012 Aquatics centre

Ένα ξεχωριστό μνημείο...

Κέντρο παιδείας και πολιτισμού

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες αποτέλεσαν σημείο αναφοράς της ενότητας των αρχαίων Ελλήνων. Δεν ήταν μόνο μια αθλητική διοργάνωση, αλλά συνδύαζε τον θρησκευτικό, παιδευτικό και πολιτικό χαρακτήρα. Το ολυμπιακό πνεύμα πρόβαλλε πανανθρώπινες αξίες και την ελευθερία ως υπέρτατο αγαθό.

19. «Κρυπή Στοά», η είσοδος στο Στάδιο

20. Το Στάδιο.

«Όπως το νερό
είναι το πολυτιμότερο
από τα στοιχεία,
και όπως ο χρυσός προβάλλει
σαν το πιο ακριβό
ανάμεσα σε όλα τα αγαθά,
και όπως, τέλος,
ο ήλιος φωτοβολεί περισσότερο
από κάθε άλλο άστρο,
έτσι και η Ολυμπία
λάμπει σκιάζοντας
κάθε άλλον αγώνα»

Πίνδαρος, Α' Ολυμπιονίκος

Ιερή εκχειρία

Την περίοδο πριν και μετά τους αγώνες, σταματούσαν όλες οι εχθροπραξίες προκειμένου να μπορούν να ταξιδέψουν οι αθλητές μέχρι την Ολυμπία.

Σύμφωνα με την παράδοση, ο Ίφιτος, βασιλιάς της Ηλείας, ακολούθησε τη συμβουλή της Πυθίας και αναδιοργάνωσε τους αγώνες για να γλιτώσει τον τόπο του από τα δεινά του πολέμου. Η Ιερή εκχειρία, που συνυπέγραψαν ο βασιλιάς της Πίσας Κλεοσθένης και ο νομοθέτης της Σπάρτης Λυκούργος, φυλασσόταν σε χάλκινο δίσκο στον ναό της Ήρας.

21. Οι αγώνες στο Στάδιο ήταν γυμνικοί.

...με διαχρονική ακτινοβολία ★ 3

Η οικουμενικότητα των Αγώνων

«Ιερά σιωπή
Να ηχήσει όλος ο αιθέρας, η γη,
η θάλασσα και οι πνοές των ανέμων.
Ορη και Τέμνη σιγήστε.
Ήχοι και φωνές πουλιών παύσατε.
Γιατί μέλλει να μας συντροφεύσει ο
Φοίβος, ο Φωσφόρος Βασιλεύς.
Απόλλωνα Θεέ του ήλιου
και της ιδέας του φωτός,
στείλε τις ακτίνες σου και άναψε
της ιερής δάδα
για τη φιλόξενη πόλη
Και συ, ω Δία, χάρισε
ειρήνη σ' όλους τους
λαούς της Γης και
στεφάνωσε τους νικητές
του Ιερού Αγώνα.
**Τήνελλα ω Καλλίνικε
Τήνελλα!!!**»

Ύμνος της πρωθιέρειας στον Απόλλωνα,
κατά την αφή της φλόγας

Ένα κλαδί ελιάς αποτέλεσε την έμπνευση
για τη δάδα των Ολυμπιακών της Αθήνας (2004).

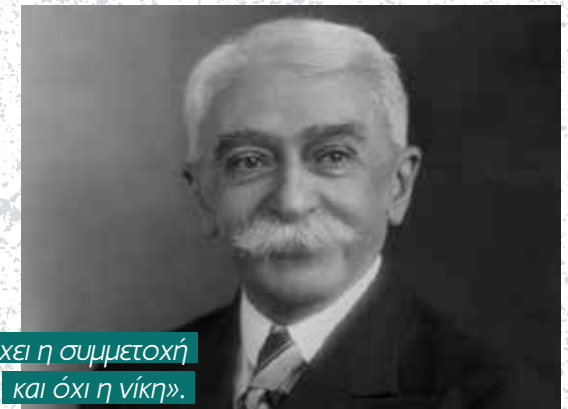
Η φλόγα ταξίδεψε στις 5 ηπείρους
πριν επιστρέψει στην Ελλάδα.

Κατά την ελληνιστική και ρωμαϊκή περίοδο, η συμμετοχή στους αγώνες είναι πλέον ελεύθερη και για τους Ρωμαίους και για όλους τους ελεύθερους υπηκόους της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας.

Αυτό που τονίζεται πια είναι όχι μόνο ο πανελλήνιος, αλλά και ο οικουμενικός χαρακτήρας του θεσμού. Με αυτήν τη δεύτερη ιδιότητα θα αναβιώσει τον 19ο αι. το ολυμπιακό ιδεώδες από τον Γάλλο βαρόνο Πιέρ ντε Κουμπερτέν. Ο παιδαγωγός Κουμπερτέν πίστευε ότι ο αρχαιοελληνικός πολιτισμός και ιδιαίτερα η αθλητική παιδεία συμβάλλουν στη διαμόρφωση του χαρακτήρα.

Η ταινία «Δρόμοι της φωτιάς»
(1981) αναφέρεται
στους Ολυμπιακούς του 1924
(Παρίσι). Ο συνθέτης
Βαγγέλης Παπαθανασίου
βραβεύτηκε με Όσκαρ
μουσικής.

«Αξία έχει η συμμετοχή
και όχι η νίκη».
Πιέρ ντε Κουμπερτέν

International Olympic Truce Centre

Τις τελευταίες δεκαετίες, γίνεται προσπάθεια να καθιερωθεί ως παγκόσμιος θεσμός η εκκευρία κατά την περίοδο που διοργανώνονται οι σύγχρονοι Ολυμπιακοί Αγώνες¹⁸.

Μνημειώδεις διάλογοι

ΕΛΛΑΔΑ

Άγιον Όρος

ένα από τα μεγαλύτερα θρησκευτικά κέντρα της Ορθοδοξίας. Στο Άγιον Όρος εκπροσωπείται ο μοναχισμός της Ορθοδοξίας ως ιδεολογία και τρόπος ζωής.

ΕΛΛΑΔΑ

Αρχαία Ήλιδα

διοργανώτρια πόλη των αρχαίων Ολυμπιακών Αγώνων. Εδώ προσέρχονταν οι αθλητές ένα μήνα πριν τους αγώνες για να προετοιμαστούν στις αθλητικές εγκαταστάσεις της. Από την Ήλιδα προέρχονταν και οι αξιωματούχοι που ήταν επιφορτισμένοι με τη διοργάνωση.

ΤΥΝΗΣΙΑ

Ελ Τζεμ

Μνημειώδες αμφιθέατρο για αγώνες και θεάματα στην αρχαία Θύσδρο Καρχηδόνας. Είναι ένα από τα καλύτερα διατηρημένα ρωμαϊκά μνημεία στον κόσμο και το μοναδικό στην Αφρική. Τα θεάματα σε αυτό απολάμβαναν 35,000 θεατές.

ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
& ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ!

ΙΣΠΑΝΙΑ

Σαντιάγο ντε Κομποστέλα

με τον καθεδρικό ναό του Αγίου Ιάκωβου (Santiago), που υπήρξε ο προορισμός σε ένα από τους πιο σημαντικούς δρόμους θρησκευτικού προσκυνήματος στον Μεσαίωνα, γνωστού ως ο Δρόμος του Αγίου Ιακώβου.

Ένα μήνυμα του σήμερα...

Η σημασία του ευ αγωνίζεσθαι και η αναγνώριση της αρετής και της ανδρείας υπήρξαν τα ιδανικά που χαρακτήριζαν τον αρχαιοελληνικό πολιτισμό.

Η τέλεση των αγώνων ήταν μία μοναδική ευκαιρία για τους αρχαίους Έλληνες να συναγωνιστούν ως ίσοι, με μοναδικό βραβείο ένα κλαδί ελιάς.

Η Ολυμπία, ως ιερός, ουδέτερος τόπος, συνέβαλε σημαντικά στην προώθηση των ιδανικών της ειρήνης, της ισότητας και του αλληλοσεβασμού.

Το πνεύμα των Ολυμπιακών Αγώνων μετά την αναβίωσή τους το 1896, διευρύνθηκε περαιτέρω και αφορά περισσότερες ομάδες πληθυσμού. Συγκεκριμένα, γυναίκες διαγωνίστηκαν για πρώτη φορά στους Ολυμπιακούς Αγώνες το 1900 στο Παρίσι, ενώ από το 1960 διοργανώνονται και οι Παραολυμπιακοί Αγώνες για άτομα με αναπηρίες.

22. Η Παλαίστρα.

...για ένα καλύτερο αύριο!

Στόχοι 2030 >

10 ΛΙΓΟΤΕΡΕΣ
ΑΝΙΣΟΤΗΤΕΣ

> Μείωση των ανισοτήτων εντός και μεταξύ των χωρών

σημειώσεις

1. Συνολικά μετρώνται 293 Ολυμπιάδες, με πρώτη αυτήν του 776 π.Χ. και τελευταία αυτήν του 393 μ.Χ., όταν εκδόθηκε το διάταγμα του Θεοδοσίου Α' κατά του παγανισμού. Οι Ολυμπιακοί αγώνες ήταν η σημαντικότερη πανελλήνια εκδήλωση. Ενώ κανένα άλλο χρονολογικό σύστημα δεν επιβλήθηκε από κοινού σε όλες τις πόλεις της Ελλάδος, η μέτρηση των ετών κατά Ολυμπιάδες έγινε εύκολα πανελλήνια και έτσι έληξε η χρονολογική σύγχυση που έως τότε επικρατούσε. Το σύστημα επινόησε ο ιστορικός Τίμαιος από τη Σικελία (346-250 π.Χ.).
2. Όταν η Ρέα έσωσε τον Δία από τον πατέρα του Κρόνο (που έτρωγε τα παιδιά του), ανέθεσε τη φύλαξη του βρέφους στους 5 Κουρήτες, οι οποίοι τον έφεραν στην Ολυμπία, κι ο μεγαλύτερος, ο Ιδαίος Ηρακλής, οργάνωσε αγώνες δρόμου με τα αδελφία του με έπαθλο αγριελιά. Βλ. Πausanias, Ηλιακά, 5.4-5.9.
3. Βλ. Διογένης Λαέρτιος, Βίοι Φιλοσόφων, Βιβλίο 1ο
4. Τήνελλα καλλίνικε Χαίρε ἄναξ Ἡράκλειε, / αὐτός τε καίολαος, αἰχμητὰ δῶν. «Τριαλαρί πρωταθλητή. Χαίρε ἄρχοντα Ἡρακλή. Ἐσύ και ὁ Ἰόλαος, διπλή αἰχμή» (μεταφρ. Γ. Μπλάνας). Ὑμνος του Αρχίλοχου (7ος αι. π.Χ.) προς τον Ηρακλή, ο οποίος είχε καθιερωθεί ως επευφημία των νικητών στους Ολυμπιακούς αγώνες. Την ίδια προσφώνηση χρησιμοποιεί κατά την αφή της Ολυμπιακής φλόγας η πρωθιέρεια, όταν παραδίδει τη δάδα στον πρώτο δρομέα: «Τήνελλα καλλίνικε».
5. Ζάνες: πληθυντικός αριθμός του ονόματος Ζεύς. Αγάλματα που αφιερώνονταν στο ιερό του Διός και κατασκευάζονταν με χρήματα από τις χρηματικές ποινές που επέβαλαν οι Έλληνοίδοκες σε όσους αθλητές παραβίαζαν τους κανονισμούς των Ολυμπιακών Αγώνων. Ήταν τοποθετημένα σε περίοπτα βάθρα μπροστά στην είσοδο του Σταδίου για παραδειγματισμό.
6. Φρικίας: το όνομα είναι εμπνευσμένο από τον δισ Ολυμπιονίκη οπλιτοδρόμο Φρικία από την Πέλινα της Θεσσαλίας. Ο χαιρετισμός του εμπνέεται από τον ύμνο του Αρχίλοχου Τήνελλα, ω καλλίνικε (βλ. σημ. 4).
7. Το γυμνάσιο της Ολυμπίας ήταν χώρος προπόνησης των αθλητών στο δρόμο και στο πένταθλο. Αποτελείται από υπαίθριο χώρο που περιβάλλεται από στοές. Χτίστηκε το 2ο αι. π.Χ. και έχει μεγαλοπρεπές πρότυπο στο νότιο άκρο του. Αντίστοιχα η παλαίστρα, υπαίθρια περίστυλη αυλή με δωμάτια, ήταν χώρος προπόνησης αθλητών στην πάλη, την πυγμαχία και στο άλμα. Οι αθλητικοί αγώνες διεξάγονταν στο Στάδιο και τον Ιππόδρομο, μπροστά σε χιλιάδες θεατές. Τα αγωνίσματα περιλάμβαναν αγώνες δρόμου, πάλη, πυγμαχία, παγκράτιο, ιππικά αγωνίσματα και πένταθλο (άλμα, δρόμος, ακόντιο, δίσκος, πάλη).
8. Η παρακολούθηση των αγώνων ήταν ελεύθερη για όλους, ακόμη και για βάρβαρους και δούλους, εκτός από τις παντρεμένες γυναίκες. Εξαιρεση αποτελούσε η ιέρεια της θεάς Δήμητρας Χαμύνης. Η τιμωρία των γυναικών που θα παρόβιαν την απαγόρευση ήταν κατακρήμνιση από το όρος Τυπαίο, νότια του Ιερού.
9. Διόδωρος Σικελιώτης, Ιστορική βιβλιοθήκη, Δ, 14. Περιγράφει την ίδρυση των ολυμπιακών αγώνων από τον πανελλήνιο ήρωα Ηρακλή, κατά την πραγματοποίηση των άθλων. Συγγραφέας από το Αργύριο Σικελίας (90-31 π.Χ.). Στο έργο του «Ιστορική Βιβλιοθήκη» συνέγραψε την παγκόσμια ιστορία σε 40 βιβλία, εκ των οποίων σώζονται μόνον 15. Στη Δ' βιβλίο αναφέρεται στην ελληνική μυθολογία
10. Αγώνας δρόμου ενός σταδίου (192,27 μέτρα).

11. Ακονιτί: νίκη «χωρίς να σκονιστεί» ο αθλητής, δηλαδή χωρίς να γίνει ο αγώνας.
12. Έλληνοίδοκες – Οι υπεύθυνοι για την οργάνωση και διεξαγωγή των αθλημάτων και για την απονομή των βραβείων. Μπορούσαν να επιβάλλουν ποινές χρηματικές και σωματικές ή να αποκλείσουν αθλητές. Φορούσαν κόκκινο μανδύα και κάθονταν στην εξέδρα στη νότια πλευρά του Σταδίου.
13. Ο Πίνδαρος ύμνησε τους νικητές και των τεσσάρων μεγάλων αγώνων τους αρχαιότητας: Ολυμπιονίκοι, Πυθιονίκοι, Ισθμιονίκοι και Νεμεόνικοι. Βλ. και έντυπο Δελφών.
14. Η πήλινη πλάκα χρονολογείται πριν τον 3ο αι. π.Χ. Διασώζει 13 στίχους της Οδύσσειας, Ξ, 1-13 (την ομιλία του Οδυσσέα στον Εύμαιο) και εκτίθεται στο Αρχαιολογικό Μουσείο Ολυμπίας.
15. Το πρώτο Πελοπείο ήταν ταφικό μνημείο (κενοτάφιο) μεταξύ του ναού της Ἡρας και του ναού του Διός και ήταν αφιερωμένο στον Πέλοπα, τοπικό ήρωα της Ηλείας. Το Πελοπείο των ιστορικών χρόνων ήταν ένας τύμβος, που είχε μέγιστο ύψος 2 μ. και διαμορφώθηκε αρχικά γύρω στον 6 αι. π.Χ. Γύρω από αυτόν, κατά τον 5ο αι. π.Χ. κτίστηκε ένας περίβολος σε σχήμα ακανόνιστου πεντάπλευρου. Κατά την αρχαιότητα μέσα στον περίβολο υπήρχαν δένδρα, κυρίως λεύκες, αλλά και ανδριάντες.
16. Τα επτά θαύματα του αρχαίου κόσμου είναι: η Πυραμίδα του Χέοπα, το χρυσελεφάντινο άγαλμα του Δία στην Ολυμπία, το Μουσείο της Αλικαρνασσοῦ, ο ναός της Αρτέμιδος στην Έφεσο, ο Κολοσσός της Ρόδου, ο φάρος της Αλεξάνδρειας, οι κρεμαστοί κήποι της Βαβυλώνας
17. Μετάφραση Ι. Οικονομίδης.
18. Τα Ολύμπια διεξάγονταν με την συμπλήρωση τετραετίας και αρχόμενης της πέμπτης χρονιάς (πεντετηρικοί). Οι αγώνες διαρκούσαν 5 ημέρες και τελούνταν κατά την πρώτη πανσέληνο μετά το θερινό ηλιοστάσιο (στο σύγχρονο ημερολόγιο περίπου από τις 25 Ιουλίου έως και 27 Σεπτεμβρίου). Οι εορτασμοί περιλάμβαναν θυσίες στους βωμούς των θεών, με πιο μεγαλειώδη την «εκατόμβη» (θυσία εκατό βοδιών στο βωμό του Δία), τη διεξαγωγή των αθλητικών αγώνων και πανηγυρικές εκδηλώσεις.
19. Βλ. Τα Ηνωμένα Έθνη και η Ολυμπιακή Εκεχειρία: Συνθήκη Ερωτήσεων - Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης του ΟΗΕ - Greece (unric.org)

βιβλιογραφία

- Ανδρόνικος Μ., Ολυμπία: Ο αρχαιολογικός χώρος και το μουσείο, Αθήνα 2000 (1η έκδ.) (έκδ. και σε άλλες γλώσσες).
- Αραπογιάννη Ξ., «Αρχαιολογικός χώρος Ολυμπίας», στο Ε. Κόρκα κ.ά. (επιμ.), Ελλάδα: Μνημεία και χώροι παγκόσμιας κληρονομιάς, Αθήνα 2009, 84-92.
- Αραπογιάννη Ξ., Ολυμπία: Η κοιτίδα των Ολυμπιακών αγώνων, Αθήνα 2002.
- Αραπογιάννη Ξ., Ολυμπία: Τόπος, ιστορία, αγώνες, μουσεία, Αθήνα 2008.
- Βαλαβάνης Π., Ιερά και αγώνες στην αρχαία Ελλάδα: Ολυμπία, Δελφοί, Ισθμία, Νεμέα, Αθήνα, Αθήνα 2017.
- Βικατού Ο., Ολυμπία: Ο αρχαιολογικός χώρος και τα μουσεία, Αθήνα 2006.
- Γιαλούρη Α. – Ν. Γιαλούρης, Ολυμπία: Οδηγός του μουσείου και του ιερού, Αθήνα 1987 (1η έκδ.).
- Γιαλούρης Ν. (επιμ.), Οι Ολυμπιακοί αγώνες στην αρχαία Ελλάδα: Αρχαία Ολυμπία και Ολυμπιακοί αγώνες, Αθήνα 1976 (1η έκδ.).
- Γιαλούρης Ν., Αρχαία Ἡλῖς: Το λίκνο των Ολυμπιακών αγώνων, Αθήνα 1996.
- Θέμελιν Π.Γ. – Β. Κόντη (επιμ.), Πρωτοβυζαντινή Μεσσηνή και Ολυμπία: Αστικός και αγροτικός χώρος στη δυτική Πελοπόννησο. Πρακτικά του Διεθνούς Συμποσίου, Αθήνα, 29-30 Μαΐου 1998, Αθήνα 2002.
- Καλτσάς Ν., Ολυμπία, Αθήνα 1997 (1η έκδ.).
- Παπαγεωργίου Δ.Γ., Ολυμπία και Ολυμπιακοί αγώνες, Αθήνα 1890 (επανέκδ. 2013).
- Παπαχατζής Ν.Δ. (επιμ.-μτφρ.), Πausanias Ἑλλάδος Περιήγησις, Βιβλία 4., 5. και 6., τόμ. 3, Μεσσηνιακά καὶ Ἡλιακά, Αθήνα 1979 (1η έκδ.).
- Πατεράκη Κλ.Ν., «Η Ολυμπία κατά την αρχαιότητα και κατά τον 18ο – 19ο αιώνα, μέσα από τις ταξιδιωτικές αναφορές των ευρωπαίων περιηγητών», Αριάδνη 18 (2012), 189-222.
- Σαχάς Ν.Α., Αρχαίοι Ολυμπιακοί αγώνες και πολιτική, Αθήνα 2009.
- Σπαθάρη Έ., Το Ολυμπιακό πνεύμα, Αθήνα 1992 (1η έκδ.).
- Χατζή Γ.Ε., «Ολυμπία», στο Α.Γ. Βλαχόπουλος (επιμ.), Αρχαιολογία: Πελοπόννησος, Αθήνα 2012, 390-407.
- Barringer J.M., Olympia: A Cultural History, Πρίνστον – Οξφόρδη 2021.
- Coulson W. – Η. Kyrieleis (επιμ.), Πρακτικά Συμποσίου Ολυμπιακών Αγώνων, 5-9 Σεπτεμβρίου 1988/Proceedings of an International Symposium on the Olympic Games, 5 – 9 September 1988, Αθήνα 1992.
- Gruben G., Ιερά και ναοί των αρχαίων Ελλήνων (μτφρ. Δ. Ακτσελή), Αθήνα 2000.
- Heilmeyer W. – D. – Ν. Kaltsas – Η.-J. Gehrke – G.E. Hatz – S. Bocher (επιμ.), Mythos Olympia: Kult und Spiele (κατ. έκδ.), Μόναχο 2012.
- Kyrieleis H. (επιμ.), Olympia 1875-2000: 125 Jahre Deutsche

προέλευση εικόνων

Ausgrabungen. Internationales Symposium Berlin 9. – 11. November 2000, Μόιντς 2002.

Mallwitz A., *Olympia und seine Bauten*, Μόναχο 1972.

Swaddling J., *The Ancient Olympic Games*, Λονδίνο 1980 (1η έκδ.) (σε ελλ. έκδ., μτφρ. Ν. Οικονομίδης, Αθήνα 2004).

Πηγές στο διαδίκτυο:

http://odysseus.culture.gr/h/3/gh351.jsp?obj_id=2358

<https://whc.unesco.org/en/list/517/>

3D αναπαράσταση μνημείων στην αρχαία Ολυμπία βλ. <https://www.progettotraiano.com/en/projects/ancient-olympia/>

Αναπαράσταση της αρχαίας Ολυμπίας: <https://www.youtube.com/watch?v=WzZ6fbbuVPw>

Εξώφυλλο: ΦΩΤΟΓΡΑΦΗΣΗ

1. ΦΩΤΟΓΡΑΦΗΣΗ

2. <https://el.travelogues.gr/item.php?view=54232>

3. ΦΩΤΟΓΡΑΦΗΣΗ

4. http://odysseus.culture.gr/h/3/gh3530.jsp?obj_id=2358

5. <https://el.travelogues.gr/item.php?view=44072>

6. <http://travelogues.gr/archive/fullsize/fd1596d8bcc5532b87c897b2d1e8d586.jpg>

7. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/c/ca/Plain_d%27Olympie._Partie_des_ruines_%28d%C3%A9tail%29.jpg/339px-Plain_d%27Olympie._Partie_des_ruines_%28d%C3%A9tail%29.jpg

8. <http://travelogues.gr/archive/fullsize/fd7d6f3830010e617f43f8ded5b1a6b7.jpg>

9. ??? ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ LINK ΣΤΟ DOC!

10. ΦΩΤΟΓΡΑΦΗΣΗ

11. ΦΩΤΟΓΡΑΦΗΣΗ

12. <https://el.travelogues.gr/item.php?view=57787>

13. https://www.searchculture.gr/aggregator/edm/Olympic_Museum/000044-%3A317647

14. <https://www.nationalgallery.gr/el/sulloges/collection/sulloges/topio-olimpias.html>

15. https://www.searchculture.gr/aggregator/edm/Olympic_Museum/000044-%3A317604

16. <https://www.nationalgallery.gr/el/sulloges/collection/sulloges/topio-apo-tin-olimpia.html>

17. ΦΩΤΟΓΡΑΦΗΣΗ

18. https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Degeorge_Diagoras.jpg

19. https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Olympic_Hymn_title.jpg

20. https://www.searchculture.gr/aggregator/edm/pandektis_prosopa/000085-10442_58232

21. [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Carl_Lewis_2012_\(cropped\).jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Carl_Lewis_2012_(cropped).jpg)

22. ΦΩΤΟΓΡΑΦΗΣΗ

23. www.fhw.gr/olympics/ancient/gr/gallery/203bp1.html

24. ΦΩΤΟΓΡΑΦΗΣΗ

ΜΝΗΜΕΙΩΔΕΙΣ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΕΣ

στα ελληνικά μνημεία υφεσκο

Υπουργείο Πολιτισμού

Γενική Διεύθυνση Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς

- Διεύθυνση Αρχαιολογικών Μουσείων,
- Εκθέσεων και Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων
- Τμήμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων και Επικοινωνίας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ISBN XXX-XXX-XXX-X